

LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS
2025 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2026 m. vasario 11 d.
Vilnius

VADOVO PRANEŠIMAS

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka yra integrali valstybės informacijos politikos, kultūros, švietimo, mokslo ir ekonomikos pažangos dalis. Vienas pagrindinių bibliotekos strateginių tikslų – kurti atvirą, įtraukią informacinę ir kultūrinę erdvę, o pagrindinė strateginė kryptis – vertės kūrimas visuomenei.

Apžvelgus 2025 m. Nacionalinės bibliotekos veiklą, galima konstatuoti, kad ji per šį laikotarpį prisidėjo prie valstybės kultūros politikos įgyvendinimo, Lietuvos matomumo tarptautinėje erdvėje, plėtojo nacionalines ir tarptautines partnerystes. Pagrindiniu veiklos prioritetu išliko ne kiekybiniai rodikliai, o ilgalaikė vertė visuomenei ir valstybei – tiek per kultūros paslaugų prieinamumą, tiek per kompetencijų ugdymą, tiek per kultūros turinio sklaidą ir jo išsaugojimą ateities kartoms.

Nacionalinės atminties aktualizavimas

2025 m. Nacionalinė biblioteka aktyviai ir prasmingai įsitraukė į Vilniuje įkurto ir Niujorke veiklą tęsiančio Žydų mokslinių tyrimų instituto (YIVO) 100-mečio minėjimo programą, išryškindama bibliotekoje saugomo judaikos paveldo reikšmę tiek nacionaliniame, tiek tarptautiniame kontekste. Šis fondas yra unikalus šaltinis pasaulio žydų istorijos ir kultūros tyrimams, o 2025 metai tapo reikšmingu impulsu šį dokumentinį paveldą pristatyti plačiau, aktualizuoti ir integruoti į tarptautinius akademinius bei kultūrinius kontekstus. Nacionalinėje bibliotekoje 2025 m. rugsėjo 4–2026 sausio 8 d. veikusi dokumentinė paroda „YIVO šimtmetis: ištakos, kelias, palikimas“ sulaukė daugiau kaip 6,5 tūkst. lankytojų. Tai aiškiai parodo, kad šiuolaikiškai pateiktas dokumentinis paveldas gali būti aktualus plačioms auditorijoms. YIVO 100-mečio metai tapo ne vien simboliniu minėjimu, bet ir ilgalaikė investicija į tyrimus, fondų sklaidą ir tarptautinį matomumą.

Ne mažiau svarbūs buvo ir iškilaus lietuvių menininko M. K. Čiurlionio metai, skirti jo 150-osioms gimimo metinėms. Nacionalinė biblioteka pasirinko tokias minėjimo veiklas, kurios turėtų išliekamąją vertę ir šiems metams pasibaigus. Nacionalinės bibliotekos fonduose saugomas pirmasis M. K. Čiurlionio simfoninės muzikos garso įrašas – 1942 m. šelako plokštelėje įrašyta Vytauto Marijošiaus diriguojama simfoninės poemos „Miške“ dalis. Minėdami jubiliejinius M. K. Čiurlionio metus, perleidome šį unikalų garso įrašą vinilo plokštelėje.

Tarptautinis bendradarbiavimas ir kultūrinė diplomacija

2025 m. Nacionalinė biblioteka įvairiomis iniciatyvomis nuosekliai stiprino tarptautinį bendradarbiavimą.

Ypač svarbios buvo partnerystės su Jungtinių Amerikos Valstijų institucijomis – tiek Stanfordo universiteto biblioteka, tiek JAV Valstybės departamento programa „International Visitor Leadership Program“, kurioje dalyvavo Lietuvos viešųjų bibliotekų specialistai. Šios iniciatyvos ne tik stiprino profesines kompetencijas, bet ir prisidėjo prie medijų ir informacinio raštingumo plėtros Lietuvoje.

Reikšmingi buvo ir bendradarbiavimo susitarimai su POLIN muziejumi Varšuvoje, YIVO institutu Niujorke, partneriais Čekijoje, Ukrainoje, Ispanijoje bei Vokietijoje. Aukšto lygio vizitai, institucijų susitarimai, specialistų stažuotės, tarptautinės parodos, konferencijos ir leidybiniai projektai tapo platforma dialogui, pasitikėjimui ir bendroms demokratinėms vertybėms puoselėti.

Prieinamumas ir lankytojų patirčių gerinimas

2025 m. Nacionalinė biblioteka nuosekliai investavo į prieinamumą ir įtrauktį. Atnaujintas pastato ženklavimas, parengti sensoriniai žemėlapiai, įsigyta specialių priemonių lankytojams su įvairiomis negaliomis, parengta lengvai suprantamų knygų lentyna, pradėta knygų lengvai suprantama kalba leidyba. Kartu 2025 m. Nacionalinė biblioteka išleido pirmąją „Prieinamo leidinio“ ženklų sertifikuotą knygą EPUB formatu. Šie sprendimai atspindi Nacionalinės bibliotekos požiūrį, kad kultūra ir informacija turi būti prieinamos kiekvienam, nepriklausomai nuo fizinių ar sensorinių galimybių.

Organizacinis efektyvumas ir procesų tobulinimas

Vienas svarbiausių 2025 m. bibliotekos pasiekimų – procesų auditas, orientuotas į veiklos procesų efektyvumą. Buvo audituoti keli pagrindiniai procesai – privalomojo egzemplioriaus surinkimas ir tvarkymas, leidinių nurašymas ir skaitytojų aptarnavimas. Tai leido identifikuoti tiek neefektyvius procesus, perteklinius veiksmus, bet ir tobulinimo galimybes. Jau pirmaisiais etapais pasiekta apčiuopiamų rezultatų: procesai tapo aiškesni, efektyvesni, greitesni bei labiau kontroliuojami.

Nacionalinės reikšmės projektai ir investicijos į ateitį

2025 m. Nacionalinė biblioteka toliau sėkmingai įgyvendino suplanuotas projektų „E. kultūros“ platforma (vieningas suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros ir audiovizualinio turinio, elektroninių paslaugų ir sklaidos portalas)“, „Kultūros paveldo informacinių sistemų konsolidavimas ir modernizavimas“ ir „Kultūros sektoriaus bendrųjų, vadybinių ir profesinių kompetencijų tobulinimas“ veiklas. Šie projektai tiesiogiai prisideda prie kultūros prieinamumo regionuose, skaitmeninės atskirties mažinimo ir yra ilgalaikė strateginė investicija į šalies ateitį.

Aušrinė Žilinskienė

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
generalinė direktorė

I SKYRIUS

STRATEGINIŲ IR VEIKLOS TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 lentelė. Veiklos tikslo „Plėtoti Lietuvos bibliotekų sistemos veiklas, kultūros ir mokslo institucijų sąveiką, duomenų kaupimą ir apdorojimą bei stiprinti informacines ir kultūrinės visuomenės kompetencijas“ poveikio rodikliai

Poveikio rodiklis (matavimo vienetai)	Pradinė poveikio rodiklio reikšmė (metai)	Faktinės poveikio rodiklio reikšmės			Siektina poveikio rodiklio reikšmė (2025 metai)	Nacionaliniame pažangos plane nustatytos siektinos poveikio rodiklio reikšmės	
		2023 metai	2024 metai	2025 metai		2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.1. E-08-001-11-01 Lietuvos publikuotų dokumentų archyvinio fondo surinkimo pilnumas (procentai)	84,5 (2016)	101	103	95,48	95	Netaikoma	Netaikoma
1.2. E-08-001-11-02 Virtualioje elektroninio paveldo informacinėje sistemoje (VEPIS) prieinamų Lietuvos bibliotekų suskaitmenintų ir skaitmeninių kultūros paveldo objektų dalis (procentai)		56,6	187,60	100,72	95	Netaikoma	Netaikoma
1.3. E-08-001-11-03 Lankytojų pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis indeksas (procentai)	88,6 (2020)	0,0	89	0,0	– *	Netaikoma	Netaikoma

* Lankytojų nuomonės tyrimas planuojamas ir atliekamas kas dvejus metus. 2025 m. tyrimas nebuvo daromas.
Duomenų šaltinis – Nacionalinės bibliotekos padalinių veiklos ataskaitos

Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslo poveikio rodiklio „Lietuvos publikuotų dokumentų archyvinio fondo surinkimo pilnumas (procentai)“ reikšmė atitiko planuotą. Ataskaitiniais metais buvo sistemingai vykdyta Privalomojo egzemplioriaus surinkimo kontrolė, daugiausia dėmesio skiriant elektroniniams dokumentams. Tarp likusių 5 % yra dokumentai, kurie jau yra gavę tarptautinius standartinius numerius (ISBN ir ISMN), bet dar neišleisti, išleisti mažais tiražais arba išleisti metų pabaigoje – pastarieji bus gauti einamaisiais metais.

Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslo poveikio rodiklis „Virtualioje elektroninio paveldo informacinėje sistemoje (VEPIS) prieinamų Lietuvos bibliotekų suskaitmenintų ir skaitmeninių kultūros paveldo objektų dalis (procentai)“ buvo viršytas 5 proc. (planas proc. – 95, rezultatas, proc. – 100, įgyvendinimo proc. – 105). Atnaujinus VEPIS sistemą, sudaryta galimybė publikuoti ir ankstesniais metais bibliotekų suskaitmenintus periodinius leidinius. Šio tipo dokumentai sudaro didžiąją dalį visų bibliotekų suskaitmenintų dokumentų.

Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslas „Plėtoti Lietuvos bibliotekų sistemos veiklas, kultūros ir mokslo institucijų sąveiką, duomenų kaupimą ir apdorojimą bei stiprinti informacines ir kultūrinės visuomenės kompetencijas“ buvo visiškai įgyvendintas: užtikrintas Lietuvos ir su Lietuva susijusio publikuoto ir rankraštinio kultūros paveldo kaupimas ir išsaugojimas, Virtualios elektroninio paveldo sistemos turinio atitiktis visuomenės poreikiams; užtikrinta prieiga prie Nacionalinės bibliotekos dokumentų fondo ir pasaulio informacijos

išteklių bei ugdytos visuomenės informacinės ir kultūrinės kompetencijos; palaikyta Nacionalinės bibliotekos valdoma infrastruktūra; vykdyti informacijos ir komunikacijos mokslų taikomieji tyrimai; užtikrinta metodinių priemonių ir enciklopedijų kūrimo bei ekspertinė veikla; tobulintos Lietuvos bibliotekų sektoriaus specialistų kompetencijos; rengti ir įgyvendinti tyrimų, mokslinės produkcijos leidybos ir sklaidos projektai.

II SKYRIUS PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS

Nacionalinė biblioteka, įgyvendindama išsikeltus veiklos tikslus ir prioritetus, 2025 m. vykdė vieną veiklos programą – „Visuomenės informacinis aprūpinimas ir informacijos politikos įgyvendinimas“ (toliau – Programa).

2 lentelė. Valstybės veiklos srityse įgyvendinamos programos, pažangos ir tęstinės veiklos uždaviniai, jų asignavimai ir kitos lėšos bei poveikio rodikliai

Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio kodas	Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio pavadinimas	Asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. Eur)				Poveikio rodiklių reikšmės						
		Planas (įskaitant patikslinimus)	Vykdymas	Plano įvykdymo proc.	Vykdymas nuo pažangos uždavinio įgyvendinimo pradžios	Faktinė poveikio rodiklio reikšmė		Siektina poveikio rodiklio reikšmė	Faktinė poveikio rodiklio reikšmė	Poveikio rodiklio pasiekimo proc.	Siektina poveikio rodiklio reikšmė	
		2025 metais	2025 metais	2025 metais		2023 metais	2024 metais	2025 metais	2025 metais	2025 metais	2025 metais	2030 metais
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
08	Kultūros ir visuomenės informavimo valstybės veiklos sritis	14 173,8	14 084,7	99,37								
08-001	Visuomenės informacinis aprūpinimas ir informacijos politikos įgyvendinimas	14 173,8	14 084,7	99,37								
08-001-11-01(T)	Užtikrinti Lietuvos ir su Lietuva susijusio publikuoto ir rankraštinio kultūros paveldo kaupimą ir išsaugojimą	3881,0	3881,0	100,00								

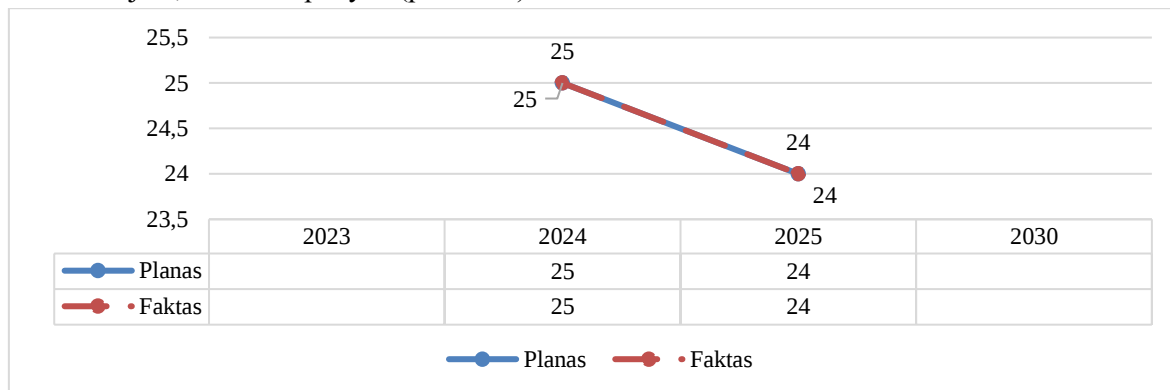
E-08-001-11-01-01	Bibliotekos retų ir senų dokumentų, kurių būklę reikia pagerinti restauruojant ir konservuojant, skaičiaus pokytis (procentai)						25,0	24,0	24,0	100,0		
08-001-11-02(T)	Užtikrinti kuriamos virtualios elektroninio paveldo sistemos turinio atitiktį visuomenės poreikiams	252,6	252,6	100,00								
E-08-001-11-02-01	Virtualiųjų apsilankymų VEPIS sistemoje skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentai)					-8,59	0,76	3	11,92	366,6		
08-001-11-03(T)	Užtikrinti prieigą prie Nacionalinės bibliotekos dokumentų fondo ir pasaulio informacijos išteklių bei ugdyti visuomenės informacines ir kultūrines kompetencijas	6621,5	6566,2	99,16								
E-08-001-11-03-01	Lankytojų skaičiaus pokytis (procentai)						-2,5	3	-2,42	0,0		
08-001-11-04(T)	Plėtoti ir palaikyti Nacionalinės bibliotekos valdomą infrastruktūrą	1133,0	1132,3	99,94								

	siekiant užtikrinti skaitmeninių paslaugų plėtrą ir infrastruktūros kibernetinį saugumą											
E-08-001-11-04-01	Nacionalinės bibliotekos valdomų bibliotekų ir atminties institucijų informacinių sistemų paslaugų prieinamumas visuomenei (procentai)						98	98	98	100,0		
08-001-11-05	Vykdyti mokslinius taikomouosius tyrimus, terminijos ir metodinių priemonių, enciklopedijų kūrimo bei ekspertinę veiklą, rengti mokslo ir sklaidos projektus, koordinuoti Lietuvos bibliotekų sektoriaus specialistų kompetencijų ugdymą	2285,7	2252,6	98,55								
E-08-001-11-05-01	Bibliotekų darbuotojų mokymų kokybės ir efektyvumo įvertinimo indeksas (procentai)					92	93	85	93	109,4		
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, iš viso		14 173,8	14 084,7	99,37								

iš jo:											
1.1. valstybės biudžeto lėšos	13 693,0	13 693,0	100,00								
1.2. bendrojo finansavimo lėšos											
1.3. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos											
1.4. pajamų įmokos ir kitos pajamos	480,8	391,7	81,47								
2. Kiti šaltiniai, išskyrus valstybės valdomų įmonių lėšas ir valstybės kontroliuojamų viešųjų įstaigų lėšas (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos, nurodant atskirus šaltinius)											
3. Valstybės valdomų įmonių lėšos											
4. Valstybės kontroliuojamų viešųjų įstaigų lėšos											
Iš viso 01 programai (1 + 2 + 3 + 4)	14 173,8	14 084,7	99,37								
Iš viso 01 valstybės veiklos sričiai (1 + 2 + 3 + 4)	14 173,8	14 084,7	99,37								

08-001-11-01 Tęstinės veiklos uždavinys – Užtikrinti Lietuvos ir su Lietuva susijusio publikuoto ir rankraštinio kultūros paveldo kaupimą ir išsaugojimą

1 paveikslas. Bibliotekos retų ir senų dokumentų, kurių būklę reikia pagerinti restauruojant ir konservuojant, skaičiaus pokytis (procentai)

Duomenų šaltinis – Nacionalinės bibliotekos padalinių veiklos ataskaitos

Rodiklis „Bibliotekos retų ir senų dokumentų, kurių būklę reikia pagerinti restauruojant ir konservuojant, skaičiaus pokytis (procentai)“ įvestas tik 2024 m. Ataskaitiniais metais rezultatas atitiko planuotą reikšmę.

2025 m. prioritetą skirtas Nacionalinio publikuotų dokumentų archyvo dokumentinio paveldo būklės gerinimui, dėmesį skiriant XIX a. dokumentams, atsižvelgiant į šių dokumentų retumą, unikalumą, egzemplioriškumą Lietuvoje ir už jos ribų. Ataskaitiniais metais taip pat tęsta knygų inventorizacija bibliotekos Bendruosiuose fonduose, Vaikų ir jaunimo literatūros centro bei Paslaugų departamento Muzikos ir vizualiųjų menų skyriaus fonduose. Patvirtinti metiniai planai buvo visiškai įgyvendinti.

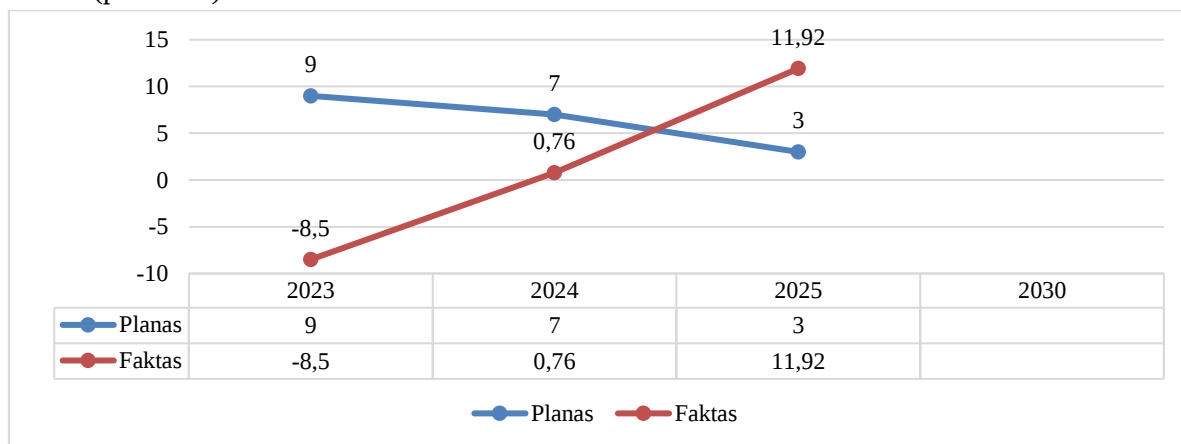
Siekiant užtikrinti sklandų visuomenės informacinį aprūpinimą sėkmingai įgyvendintas rezultato rodiklis „Nacionalinės bibliotekos parengtų bibliografinių įrašų dalis Jungtiniame kataloge (procentai)“ (planas proc. – 43,0, rezultatas, proc. – 42,60, pasiekimo proc. – 99,0 proc.). Lietuvos integrali bibliotekų informacinė sistema (LIBIS) per ataskaitinius metus buvo papildyta 48 236 vnt., Nacionalinės bibliotekos specialistų parengtais, valstybinės einamosios, nacionalinės retrospektyviosios ir lituanikos bibliografiniais įrašais.

Formuojant senų ir retų lituanistinio dokumentinio kultūros paveldo objektų fondą įsigyta Karaliaučiaus kunigo ir superintendente Johanno Gottliebo Weisso (1762–1819) lietuvių kalbos elementorius „Naujas Pibelis arba knygėles“ (Karaliaučius, po 1850 – iki 1897) ir LDK katalikų teologo, filosofo, jėzuito Martyno Smigleckio (Martinus Smiglecius, Marcin Śmiglecki, 1563–1618) svarbiausias veikalas „Logika“ („Logica“, 2 t., Oksfordas, 1658) lotynų kalba.

Šio tęstinės veiklos uždavinio rezultatai, susiję su informacijos išteklių duomenų kaupimu ir apdorojimu, reikšmingai prisidėjo prie Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslo „Plėtoti Lietuvos bibliotekų sistemos veiklas, kultūros ir mokslo institucijų sąveiką, duomenų kaupimą ir apdorojimą bei stiprinti informacines ir kultūrinės visuomenės kompetencijas“ įgyvendinimo. Taip pat šio uždavinio rezultatai prisidėjo ir prie kultūros ministro valdymo srities veiklos prioriteto „Savo tapatybę ir istorinę atmintį suvokianti ir puoselėjanti Lietuvos visuomenė“ įgyvendinimo.

08-001-11-02 Tęstinės veiklos uždavinys – Užtikrinti kuriamos virtualios elektroninio paveldo sistemos turinio atitiktį visuomenės poreikiams

2 paveikslas. Virtualiųjų apsilankymų VEPIS sistemoje skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentai)

Duomenų šaltinis – Nacionalinės bibliotekos padalinių veiklos ataskaitos

Šio kriterijaus reikšmė yra didesnė, nei planuota, dėl šių priežasčių: 2025 m. Nacionalinė biblioteka sistemingai įgyvendino suplanuotas portalo epaveldas.lt turinio ir paslaugų viešinimo priemones (portalas papildytas 25 naujomis parodomis ir 1 kolekcija), kurios leido pasiekti aukštesnius lankytojų pokyčio rodiklio rezultatus.

Nacionalinė biblioteka 2025 m. ir toliau vykdė periodinių leidinių skaitmeninimą pagal Lietuvos viešųjų bibliotekų pateiktus prašymus. Ši veikla tiesiogiai prisideda prie regioninių bibliotekų ir viso portalo epaveldas.lt lankomumo augimo, ką patvirtina lankomumo statistiniai duomenys.

2025 m. toliau buvo gerinama suskaitmeninto kultūros paveldo objektų metaduomenų kokybė ir taip prisidedama prie jų didesnio atvėrimo pakartotinai panaudoti (skaitmenintiems KPO, esantiems portale epaveldas.lt, suteikiama laisvesnė licencija). Vėliau objektai eksportuojami į „Europeana“ platformą, kurioje 96,5 proc. (planuota, proc. – 96) iš visų šioje sistemoje prieinamų suskaitmenintų Lietuvos kultūros paveldo objektų atitinka ne žemesnę kaip trečią duomenų kokybės kategoriją.

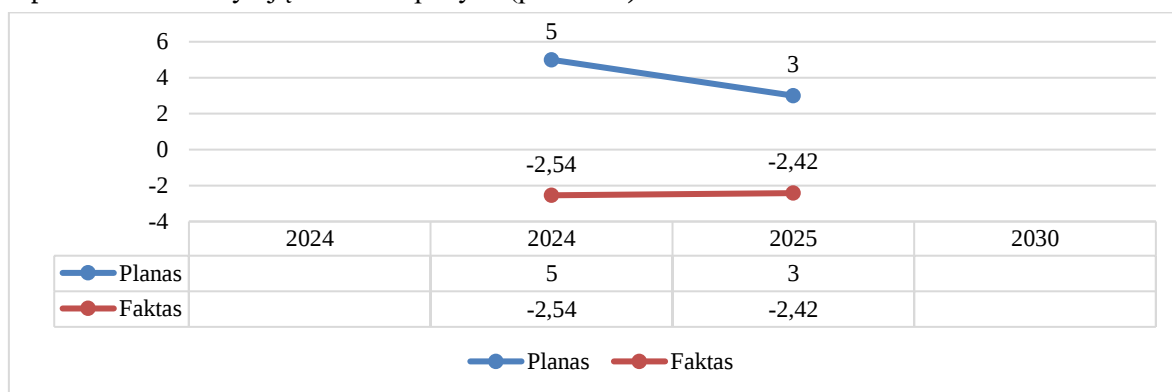
Ataskaitiniais metais taip pat pasirašyta 12 autoriinių licencinių sutarčių su autoriais ar jų teisių paveldėtojais dėl knygų, plakatų ir kitų dokumentų (32 pavad.) skaitmeninimo ir jų viešinimo portale epaveldas.lt.

Kaip jau buvo minėta, Nacionalinė biblioteka ataskaitiniais metais taip pat sėkmingai įgyvendino suplanuotas Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 08-001-04-01-03 „Investicijos į kultūros išteklių skaitmeninimą ir prieinamumą“ projekto „E. kultūros“ platforma (vieningas suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros ir audiovizualinio turinio, elektroninių paslaugų ir sklaidos portalas)“ veiklas: buvo pasirašytos 5 sutartys dėl informacinių sistemų / duomenų bazių atnaujinimo ir duomenų sąsajumo užtikrinimo su „E. kultūros“ portalu bei pasirašytos sutartys su 3 naujais partneriais: Šiaulių „Aušros“ muziejumi, 2025-06-26; Nacionaliniu M. K. Čiurlionio dailės muziejumi, 2025-06-27; Lietuvos jūrų muziejumi, 2025-06-27; sėkmingai įvykdytos derybos ir įgyvendinti viešieji pirkimai centralizuotų neišimtinų licencijų įsigijimui iš LATGA ir AGATA.

Šio tęstinės veiklos uždavinio rezultatai, susiję su Virtualios elektroninio paveldo sistemos turinio plėtra, reikšmingai prisidėjo prie Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslo „Plėtoti Lietuvos bibliotekų sistemos veiklas, kultūros ir mokslo institucijų sąveiką, duomenų kaupimą ir apdorojimą bei stiprinti informacines ir kultūrinės visuomenės kompetencijas“ įgyvendinimo. Taip pat šio uždavinio rezultatai prisidėjo ir prie kultūros ministro valdymo srities veiklos prioriteto „Kultūros potencialo panaudojimas inovacijoms, konkurencingumui ir visuomenės gyvenimo kokybei kurti“ įgyvendinimo. Tęstinės veiklos uždavinio rezultatai taip pat reikšmingai prisidėjo prie Kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės įgyvendinimo: Nr. 08-001-04-01-01 „Aukštos meninės vertės, įvairaus ir įtraukaus kultūros turinio prieinamumo didinimas“: veiklos Nr. 5. Kultūros turinio skaitmeninimas; 5.1. Kultūros turinio skaitmeninimas, siekiant kurti šiuolaikinio vartotojo poreikius atitinkančius produktus ir paslaugas ministerijai pavaldžioms įstaigoms.

08-001-11-03 Tęstinės veiklos uždavinys – Užtikrinti prieigą prie Nacionalinės bibliotekos dokumentų fondo ir pasaulio informacijos išteklių bei ugdyti visuomenės informacines ir kultūrinės kompetencijas

3 paveikslas. Lankytojų skaičiaus pokytis (procentai)

Duomenų šaltinis – Nacionalinės bibliotekos padalinių veiklos ataskaitos

Ataskaitiniais metais bendras lankytojų skaičius vietoje planuoto augimo sumažėjo: (2025 m. – 4 155 560, 2024 m. – 4 258 802). Didžiausią įtaką tam turėjo sumažėjęs virtualių lankytojų srautas: 2025 m. (2025 m. – 3 703 374, 2024 m. – 3 860 073). Itin ryškus virtualių lankytojų skaičius fiksuotas šiuose Nacionalinės bibliotekos administruojamose interneto svetainėse: vle.lt (2025 m. – 831 482, 2024 m. – 1 345 784), lnb.lt (2025 m. – 422 243, 2024 m. – 567 405). Taip pat pažymėtina, kad siekiant tikslumo ir visose bibliotekos administruojamose interneto svetainėse pradėjus naudoti lankomumo analizės įrankį „Google Analytics“, realus apsilankymų skaičius stipriai sumažėjo, o tai nebuvo įvertinta planavimo etape. Pažymėtina, kad fizinių lankytojų skaičius toliau stabiliai augo: 2025 m. – 452 186, t. y. 13 proc. daugiau nei 2024 m. Tradiciškai daugiausia lankytojų sulaukta gegužės–birželio ir rugsėjo–gruodžio mėnesiais. Vidutiniškai per mėnesį apsilankė apie 37 tūkst. lankytojų, per dieną – per 1200 lankytojų. Palangos vasaros skaitykloje fizinių lankytojų skaičius taip pat reikšmingai išaugo, 2025 m. apsilankė daugiau kaip 13,3 tūkst. lankytojų, t. y. net 81 proc. daugiau nei 2024 m. (7,3 tūkst.).

Nuo 2023 m. Nacionalinė biblioteka kartu su Vyriausybės strateginės analizės centru ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija įgyvendina svarbų analitinės informacijos

sklaidos projektą – Analitinės informacijos biblioteką (AIB). Joje sistemingai kaupiami ir viešinami Lietuvoje atliktų tyrimų analitiniai ištekliai. 2025 m. šioje įrodymų ir analitinės informacijos bibliotekoje buvo paskeltos 38 Nacionalinės bibliotekos ekspertų parengtos analitinės apžvalgos (iš viso AIB 2025 m. paskelbti 127 nauji ištekliai). Rodiklio „Nacionalinės bibliotekos parengtų analitinių išteklių dalis LIBIS Analitinės informacijos bibliotekoje (procentai)“ rezultatas didesnis, nei planuota – 3,79 proc. (2025 m. planas – 1,7 proc.).

Siekiant užtikrinti prieigą prie Nacionalinės bibliotekos dokumentų fondo ir pasaulio informacijos išteklių buvo įgyvendintos ir kitos svarbios veiklos: 2025 m. buvo užprenumeruotos 3 947 el. knygų licencijos (2 405 el. knygų pavadinimų) bei įsigyta 102 „Taylor & Francis“ elektroninės knygos; pagal parengtą duomenų bazių įsigijimo Nacionalinei ir Lietuvos viešosioms bibliotekoms grafiką įsigytos šios duomenų bazės: „Delfi Plus“ ir „15minMAX“ mokamo turinio platformos, „Vyturys“ (ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų literatūra), Medici.tv, ELTA, „Infolex“ ir „Naxos Music Library“. Vykdam aktyvią viešinimo veiklą pavyko pasiekti ir viršyti planuotus susijusio rodiklio „Portale ibiblioteka.lt vartotojams išduotų el. knygų skaičius (tūkst. vnt.)“ rezultatus (planuota – 21 tūkst. vnt., įgyvendinta – 34,77 tūkst. vnt. (pasiekimo proc. – 165) bei rodiklio „Turinio vienetų peržiūrų Nacionalinės bibliotekos Lietuvos viešosioms bibliotekoms prenumeruojamose lietuviškose ir užsienio licencijuojamose duomenų bazėse skaičius (tūkst. vnt.)“ rezultatus (planuota – 220 tūkst. vnt., įgyvendinta – 198,4 tūkst. vnt. (pasiekimo proc. – 90)).

Ataskaitiniais metais sėkmingai vykdyti tęstiniai Skaitymo skatinimo programos projektai: „Knygų startas“, Metų knygos rinkimai, Nacionalinio skaitymo ambasadoriaus komunikacinė kompanija.

2025 m. organizuota Metų knygos rinkimų nuotolinių edukacijų savaitė Lietuvos mokykloms, kurioje dalyvavo 7 280 mokinių (1–7 klasių) iš visos Lietuvos, taip pat Skaitymo ambasadorius Justinas Žilinskas surengė nuotolinę literatūrinę protmūšį, kuriame dalyvavo 2 200 mokinių (73 ketvirtos–šeštos klasės) iš įvairių Lietuvos mokyklų. „Knygų starto“ skaitymo kampeliai įrengti 7 specialiojo ugdymo centruose visoje Lietuvoje, atidarymo proga surengta edukacijų, kuriose dalyvavo daugiau nei 100 specialiųjų poreikių turinčių vaikų.

Pabrėžtina, kad ataskaitiniais metais kartu su Lietuvos viešosiomis bibliotekomis įgyvendinta antros projekto „Knygų startas“ knygos „Drambliai ėjo į svečius“ dalijimo akcija, 2025 m. rugsėjo–gruodžio mėn. Lietuvos viešosiose bibliotekose užregistruota daugiau nei 5 000 naujų vartotojų iki 5 metų.

Vis dėlto dėl mažėjančio gimstamumo rodiklio „Lietuvoje gimusių vaikų, iniciatyvos „Knygų startas“ metu gavusių ankstyvojo skaitymo įgūdžius lavinančių priemonių rinkinius, skaičius (tūkst. vienetų)“ rezultatai kiek mažesni, nei planuota (planuota – 25 tūkst. vnt., įgyvendinta – 21,6 tūkst. vnt. (pasiekimo proc. – 86,4)).

Įgyvendinant šio veiklos uždavinio priemonę „Organizuoti ir vykdyti Nacionalinės bibliotekos veiklos aprūpinimą bei projektinę veiklą“, per ataskaitinį laikotarpį parengtos 46 paraiškos (palyginimui: 2024 m. – 33), pritraukta apie 450 tūkst. Eur projektinių lėšų. Daugiausia pateiktų projektų paraiškų skirta bibliotekos fondų turinio pakartotiniam naudojimui, sklaidai ir leidybai (32), taikomiesiems tyrimams (6).

Įgyvendinant šio veiklos uždavinio priemonę „Organizuoti ir vykdyti kultūrinės edukacijos informacinės sistemos palaikymą, priežiūrą, viešinimą ir sklaidą“ organizuoti ir įgyvendinti 2 Kultūros paso kvietimai teikti paraiškas.

Pagrindinė Kultūros paso sistemos 2025 m. statistika:

- į paslaugų rinkinį įtrauktos 1 393 paslaugos;
- Kultūros paso edukacijose dalyvavo 361 106 mokiniai (tai sudarė 94 proc. mokinių, kuriems buvo skirtos Kultūros paso lėšos);
- Kultūros paso rinkinyje iš viso buvo 6 169 Kultūros paso veiklos (9 proc. daugiau nei 2024 m.).

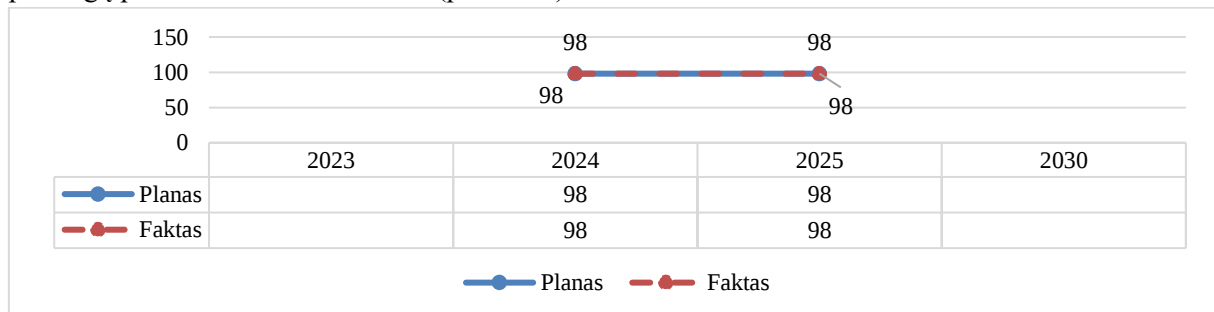
2025 m. stebimas ir suteiktų Kultūros paso paslaugų skaičiaus didėjimas: rodiklio „Suteiktų Kultūros paso paslaugų skaičius (vienetai)“ reikšmė 2025 m. – 26 234 vnt. (planuota – 26 010 vnt., įgyvendinimo proc. – 100,8, 2024 m. 24 600 vnt.).

Ataskaitiniais metais fiksuotas ir aukštas pasitenkinimas Kultūros paso paslaugų kokybe: rodiklio „Kultūros paso paslaugų gavėjų pasitenkinimas paslaugų kokybe (procentai)“ reikšmė 2025 m. – 95 proc. (planuota – 85 proc., įgyvendinimo proc. – 111).

Šio tęstinės veiklos uždavinio rezultatai reikšmingai prisidėjo prie Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslo „Plėtoti Lietuvos bibliotekų sistemos veiklas, kultūros ir mokslo institucijų sąveiką, duomenų kaupimą ir apdorojimą bei stiprinti informacines ir kultūrinės visuomenės kompetencijas“ įgyvendinimo. Taip pat šio uždavinio rezultatai prisidėjo ir prie kultūros ministro valdymo srities veiklos prioriteto „Kultūros potencialo panaudojimas inovacijoms, konkurencingumui ir visuomenės gyvenimo kokybei kurti“.

08-001-11-04 Tęstinės veiklos uždavinys – Plėtoti ir palaikyti Nacionalinės bibliotekos valdomą infrastruktūrą siekiant užtikrinti skaitmeninių paslaugų plėtrą ir infrastruktūros kibernetinį saugumą.

4 paveikslas. Nacionalinės bibliotekos valdomų bibliotekų ir atminties institucijų informacinių sistemų paslaugų prieinamumas visuomenei (procentai)

Duomenų šaltinis – Nacionalinės bibliotekos padalinių veiklos ataskaitos

Planuotas naujo rodiklio „Nacionalinės bibliotekos valdomų bibliotekų ir atminties institucijų informacinių sistemų paslaugų prieinamumas visuomenei (procentai)“ rezultatas pasiektas sėkmingai. Ataskaitiniais metais įvykę sistemų sutrikimai buvo susiję tik su valstybinės debesijos infrastruktūros sutrikimais. Nepaisant to, Nacionalinės bibliotekos specialistai dėjo visas pastangas, kad sutrikimai būtų pašalinti kaip galima greičiau ir efektyviau.

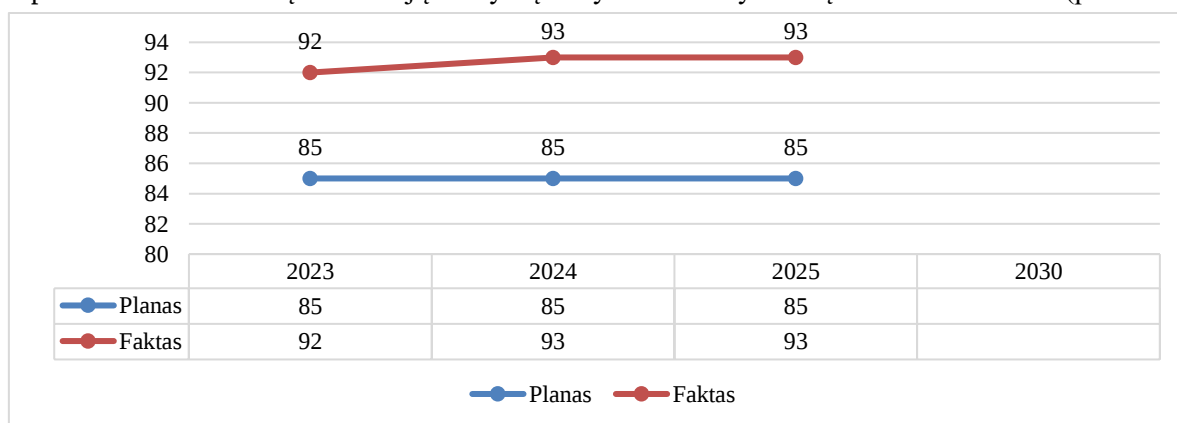
Įgyvendinant investicijų projektą „Bibliotekų kompiuterizavimas“ atnaujintos 193 kompiuterinės darbo vietos Lietuvos viešosiose bibliotekose (planuota, vnt. – 220). Organizuojant kompiuterių pirkimą prioritetas buvo teiktas įrangos techninių parametrų atitikčiai viešųjų bibliotekų poreikiui. Dėl rinkos sąlygų ir pakilusių kainų pavyko įsigyti mažesnę, nei planuota, kompiuterinės įrangos vienetų skaičių.

Paminėtina, kad ataskaitiniais metais reguliariai teikta metodinė pagalba viešųjų bibliotekų specialistams, dirbantiems su LIBIS ir VEPIS informacinėmis sistemomis: visus metus buvo sistemingai sprendžiamos užklauskos, susijusios su LIBIS informacinės sistemos funkcionavimu, gautos iš viešųjų bibliotekų ir kitų institucijų specialistų. Pagalbos tarnybos sistemoje 2025 m. buvo užregistruoti ir išspręsti 3 786 kreipiniai. Taip pat, siekiant efektyvesnio sistemos veikimo, LIBIS sistemos atnaujinimai buvo įgyvendinami pagal nustatytą planą: 2025 m. buvo įdiegta 10 vnt. LIBIS sistemos atnaujinimų (planuota, vnt. – 10).

Šio tęstinės veiklos uždavinio rezultatai reikšmingai prisidėjo prie Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslo „Plėtoti Lietuvos bibliotekų sistemos veiklas, kultūros ir mokslo institucijų sąveiką, duomenų kaupimą ir apdorojimą bei stiprinti informacines ir kultūrinės visuomenės kompetencijas“ įgyvendinimo. Taip pat šio uždavinio rezultatai prisidėjo ir prie kultūros ministro valdymo srities veiklos prioriteto „Kultūros potencialo panaudojimas inovacijoms, konkurencingumui ir visuomenės gyvenimo kokybei kurti“ įgyvendinimo.

08-001-11-05 Tęstinės veiklos uždavinys – Vykdyti mokslinius taikomuosius tyrimus, terminijos ir metodinių priemonių, enciklopedijų kūrimo bei ekspertinę veiklą, rengti mokslo ir sklaidos projektus, koordinuoti Lietuvos bibliotekų sektoriaus specialistų kompetencijų tobulinimą

5 paveikslas. Bibliotekų darbuotojų mokymų kokybės ir efektyvumo įvertinimo indeksas (procentai)

Duomenų šaltinis – Nacionalinės bibliotekos padalinių veiklos ataskaitos

Ataskaitiniais metais Nacionalinė biblioteka sėkmingai užbaigė 3 metų trukmės Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 08-001-04-01-01 „Aukštos meninės vertės, įvairaus ir įtraukaus kultūros turinio prieinamumo didinimas“ projektą „Kultūros sektoriaus bendrųjų, vadybinių ir profesinių kompetencijų tobulinimas“. 2025 m. buvo organizuoti reguliarūs susitikimai ir konsultacijos su kompetencijų centrais, siekiant apibendrinti projekto įgyvendinimo patirtis, įvardyti stiprybes ir tobulintinas sritis, aptarti auditorijos plėtros kryptis ir priemonės bei didinti nuotolinio mokymosi aplinkos „Kompetencijų biblioteka“ naudojimo efektyvumą kultūros sektoriuje. Taip pat toliau buvo plėtojama mokymosi aplinka „Kompetencijų biblioteka“ – sukurtas e. mokymų elektroninis katalogas, aplinka pildyta e. mokymais. 2025 m. kultūros organizacijoms užtikrinta prieiga prie mikroklimato vertinimo platformos „UNLOCK tests“, leidžiančios vertinti vadovų kompetencijas, darbuotojų įsitraukimą ir organizacijos mikroklimatą. Platforma 2025 m. naudojosi 2 700 kultūros sektoriaus darbuotojų.

2025 m. tętos veiklos skirtos inovacijų ir partnerystės stiprinimui: surengtas hakatonas, organizuota Kultūros vadovų konferencija, teminiai susitikimai su nevyriausybinėmis organizacijomis ir pažintiniai vizitai tarp kultūros įstaigų.

Ataskaitiniais metais organizuotas 181 bendrųjų, vadybinių ir profesinių kompetencijų mokymas (bibliotekininkų, dalyvavusių mokymuose, skaičius – 4 445), koordinuotas stažuotių Nacionalinėje bibliotekoje ir Lietuvos viešosiose bibliotekose organizavimas (2025 m. įgyvendintos 28 stažuotės (dalyvių – 105). Ataskaitiniais metais daug dėmesio buvo skirta Lietuvos viešųjų bibliotekų profesinių kompetencijų mokymų poreikių analizei, specialistams pasiūlyta įvairios formos žinių ir kompetencijų tobulinimui – ne tik tradiciniai gyvi ir nuotoliniai mokymai, bet ir konferencijos, seminarai, profesinės konsultacijos. Mokymosi aplinkoje „Kompetencijų biblioteka“ taip pat buvo publikuoti itin aktualūs e. mokymai „Informacinių išteklių sisteminimas ir dalykinimas“, „Katalogavimo programos administravimas“ ir „Išteklių bibliografinių įrašų sudarymas LIBIS“. Tai lėmė šių susijusių rodiklių sėkmingą įgyvendinimą: rodiklis „Bibliotekų darbuotojų mokymų kokybės ir efektyvumo įvertinimo indeksas (procentai)“ – 93 proc. (planuota, proc. – 85, pasiekimo proc. – 109); rodiklis „Bibliotekų darbuotojų, dalyvavusių kompetencijų ugdymo renginiuose, skaičius (vienetai)“ – 4 683 vnt. (planuota, vnt. – 4 000, pasiekimo proc. – 117).

Nacionalinė biblioteka 2025 m. toliau sistemingai vykdė mokslo tiriamąją veiklą: bibliotekos specialistai ataskaitiniais metais publikavo 21 mokslinę publikaciją ir 52 mokslo populiarinimo straipsnius ir publikacijas. Taip pat įvykdytų tyrimų pagrindu buvo parengti ir nacionalinėse bei tarptautinėse konferencijose pristatyti 43 pranešimai. Su šia veikla susijusio rodiklio „Mokslinių publikacijų skaičius, tenkantis vienam metodininkui-tyrėjui (vienetai)“ rezultatai taip pat buvo geresni, nei planuota, – 1,87 vnt. (planuota, vnt. – 1,5 vnt., pasiekimo proc. – 124).

2025 m. organizuotos dvi tarptautinės mokslinės konferencijos:

1. tarptautinė senosios knygos tyrėjų konferencija „Acutus et Argutus: Early Modern Print Culture in Motion“, kurioje dalyvavo 32 pranešėjai iš Lietuvos, Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Belgijos, Italijos, Čekijos, Portugalijos, Graikijos, Albanijos, Vengrijos, Slovakijos, Rumunijos, Lenkijos, Latvijos, Estijos. Konferencijos pranešimų pagrindu planuojama parengti ir 2026 m. publikuoti mokslo darbų rinkinį;
2. tarptautinė mokslinė konferencija „Begalių galybė: laisvės ir solidarumo patirtys Vidurio ir Rytų Europoje“. Konferencijoje dalyvavo 84 dalyviai, o tiesioginę transliaciją ir jos įrašą (iki 2025 m. gruodžio 31 d.) peržiūrėjo 623 žiūrovai. Konferencijos pranešimų pagrindu parengtus straipsnius planuojama publikuoti mokslo darbų žurnale „Aktualu rytoj“.

Nacionalinė biblioteka 2025 m. spalio mėn. kartu su Vilniaus universitetu organizavo ir tarptautinę konferenciją „YIVO Vilniuje ir pasaulyje“, skirtą YIVO 100-mečiui paminėti. Konferencijoje pranešimus skaitė mokslininkai iš Lietuvos, Lenkijos, JAV, Argentinos, Vokietijos, Izraelio, jie diskutavo apie YIVO indėlį į žydų mokslą, kultūrą ir paveldą, taip pat apie instituto reikšmę šiuolaikinėms žydų studijoms.

Ataskaitiniais metais Nacionalinė biblioteka organizavo bei įgyvendino dvi profesines stažuotės 23 Ukrainos nacionalinių ir mokslinių bibliotekų vadovams bei specialistams. Bibliotekų specialistams buvo suteikta galimybė išsamiai susipažinti su Nacionalinės bibliotekos veikla skaitymo skatinimo, dokumentinio paveldo restauravimo bei skaitmeninimo, medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymo srityse.

2025 m. sistemingai plečiamos parlamentinės bibliotekos veiklos. Ataskaitiniais metais atverta analitinės produkcijos prenumeratos galimybė ministerijų, Vyriausybės kanceliarijos, savivaldybių administracijų, Prezidento kanceliarijos, Seimui pavaldžių institucijų darbuotojams, ministerijoms pavaldžių institucijų darbuotojams. Iš viso metų pabaigoje fiksuotos 3 036 prenumeratos. Prenumeratų skaičius per metus beveik patrigubėjo (2024 m. pabaigoje siekė 1 037). Iš viso produkcija prenumeruojama 65 valstybės institucijose.

Ataskaitiniais metais Nacionalinės bibliotekos specialistai taip pat aktyviai vykdė ekspertinę ir metodinę veiklą.

2025 m. buvo sistemingai užtikrintas Lietuvos bibliotekų metinių statistikos duomenų rinkimas ir pateikimas atsakingoms institucijoms. Sukurtas ir įdiegtas naujas centralizuotas duomenų rinkimo įrankis leido ataskaitiniais metais struktūruotai rinkti, tikrinti, apibendrinti ir analizuoti bibliotekų teikiamus rodiklius, formuoti standartizuotas suvestines bei apibendrintas ataskaitas ir užtikrinti bendrą rodiklių interpretaciją, metodinį nuoseklumą ir aiškų atsekamumą nuo pirminių duomenų iki galutinių rezultatų. Taip pat bendradarbiaujant su Valstybės duomenų agentūra sukurtas ir įdiegtas nuolatinis, kasmet atnaujinamas Leidybos statistikos stebėsenos ir duomenų analizės įrankis, pakeitęs ankstesnį statinį skaitmeninį leidinio formatą ir sudarantis galimybes struktūruotai analizuoti 2022–2024 m. leidybos statistikos duomenis, užtikrinti jų palyginamumą, nuoseklią duomenų analizę, greitesnį tendencijų identifikavimą bei ilgalaikį sprendimo tvarumą, procesų tęstinumą ir stabilų, prognozuojamą duomenų prieinamumą.

Ataskaitiniais metais Lietuvos mokslo tarybos vertinimui pateikta 44 proc. daugiau Nacionalinės bibliotekos ekspertų ir tyrėjų parengtų ir publikuotų mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir meno veiklos publikacijų, nei planuota (pateikta – 36, planuota – 25).

Pažymėtina, kad per ataskaitinį laikotarpį Nacionalinė biblioteka toliau sistemingai vykdė tyrimų ir mokslinės sklaidos veiklas ir išleido 26 leidinius (palyginimui: 2024 m. – 21).

Paminėtina, kad 2025 m. Nacionalinė biblioteka, minėdama M. K. Čiurlionio metus, perleido unikalų Vytauto Marijošiaus diriguojamos M. K. Čiurlionio simfoninės poemos „Miške“ dalies garso įrašą vinilo plokštelėje.

Svarbu paminėti ir tai, kad Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro darbuotojai intensyviai gilinosi į įtraukiosios leidybos ir leidinių lengvai suprantama kalba rengimo ir leidybos procesus, gilino žinias mokymuose ir pritaikė jas praktikoje. 2025 m. Nacionalinė biblioteka išleido pirmąją „Prieinamo leidinio“ ženklų sertifikuotą knygą EPUB formatu. Taip pradėta knygų lengvai suprantama kalba leidyba – išleista pirmoji tokia knyga „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis“.

Šio tęstinės veiklos uždavinio rezultatai reikšmingai prisidėjo prie Nacionalinės bibliotekos veiklos tikslo „Plėtoti Lietuvos bibliotekų sistemos veiklas, kultūros ir mokslo institucijų sąveiką, duomenų kaupimą ir apdorojimą bei stiprinti informacines ir kultūrines visuomenės kompetencijas“ įgyvendinimo. Taip pat šio uždavinio rezultatai prisidėjo ir prie kultūros ministro valdymo srities veiklos prioriteto „Įgalinti ir motyvuoti viso kultūros lauko dalyviai“ įgyvendinimo.

III SKYRIUS
VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ IR VALSTYBĖS KONTROLIUOJAMŲ
VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ VEIKLOS REZULTATAI

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka neturi valdomų įmonių ar kontroliuojamų viešųjų įstaigų.

Generalinė direktorė

Aušrinė Žilinskienė

Generalinės direktorės patarėja

Alma Masevičienė
